

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Број: _____

Датум: _____

Београд, Господара Вучића бр. 50

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности број 356/4 од 4.07.2024. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидаткиње Марије Ј. Вукадиновић под насловом „Регионална безбедносна сарадња држава Западног Балкана током мигрантске кризе (од 2014. до 2016. године)“, у следећем саставу:

1. др Зоран Јефтић, ванредни професор, Универзитет у Београду – Факултет безбедности;
2. др Александра Илић, ванредни професор, Универзитет у Београду – Факултет безбедности;
3. др Драган Ђукановић, редовни професор, Универзитет у Београду – Факултет политичких наука;

Комисија је темељно прегледала и проучила наведену докторску дисертацију и на основу изнетог мишљења свих чланова Комисије Наставно-научном већу Факултета безбедности доставља:

РЕФЕРАТ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату

Кандидаткиња Марија Ј. Вукадиновић је рођена 4. 12. 1990. године у Приштини. У Солуну је завршила основну школу *American International School Pinewood Thessaloniki*, док је средњу школу *British International School* завршила у Београду. Основне академске студије уписала је 2008. године на Академији за дипломатију и безбедност а на истој је дипломирала у јуну 2011. године. Током студија остварила је просечну оцену 8,80 (180 ЕСП), док је завршни рад на тему „Косовизација Африке – паралеле у решавању кризних жаришта“, пред комисијом проф. др Андреј Савић (ментор), проф. др Бранко Крга, проф. др Владимир Вугделић, одбранила оценом десет (10).

Мастер академске студије Тероризам, организовани криминал и безбедност при студијама Универзитета у Београду је уписала академске 2011/2012. године, исте завршивши са просечном оценом 8,66 (120 ЕСП), 2013. године и оценом десет (10) на завршном раду „Осиромашени уранијум и последице његовог коришћења на еколошку безбедност на подручју Западног Балкана“, одбрањеном пред комисијом доц. др Вера Арежина (ментор), проф. др Дарко Надић и проф. др сц. мед. Елизабета Ристановић

Докторске студије је уписала 2015. године на Факултету безбедности Универзитета у Београду. У јануару 2020. године је поднела и бранила предлог теме докторске дисертације.

Као самостални извршилац-консултант у Народној скупштини Републике Србије била је запослена од 2019. до 2020. године, где је учествовала у организацији 141. заседања Скупштине Интерпарламентарне уније.

У периоду од 2020. до 2023. године вршила је дужност помоћника директора у образовној институцији Висока медицинска школа Милутин Миланковић, где је 2021. године изабрана у звање асистента на предметима Превентивна медицина и Јавно здравље.

Од 2024. године запослена је као истраживач у Институту за стратешка истраживања, Универзитета одбране Републике Србије. Члан је истраживачког тима на пројекту „Војна професија у Србији у савременом безбедносном окружењу“, који реализује Одељење за студије одбране Института за стратешка истраживања.

Говори енглески језик и поседује ECDL сертификат (The European Computer Driving Licence).

1.1.Објављени радови кандидата

Током трајања докторских студија, кандидаткиња је објавила два рада тематски везана за област докторског истраживања – један рад у истакнутом међународном часопису (категорија M22) и један рад у националном часопису (категорија M53):

1. Komljenović, M. (2022). The EU and the Western Balkans' response during the migrant crisis. *Energy, Sustainability and Society*, 12(1), 1-13. Springer Nature. <https://doi.org/10.1186/s13705-022-00371-3>;
2. Komljenović M. (2020). Bezbednosni izazovi Republike Srbije u sprečavanju i suzbijanju zdravstvenih pretnji prouzrokovanih migrantskom krizom. *Medicinska revija (Medical Data) Vol. 12 br.4/2020.*, Beograd. ISSN 1821-1585.

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности број 223/10 од 28.04.2021. године именована је Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидаткиње Марије Вукадиновић под насловом „Регионална безбедносна сарадња

држава Западног Балкана током мигрантске кризе (од 2014. до 2016. године)“, у следећем саставу:

1. Проф. др Вања Роквић, Универзитет у Београду – Факултет безбедности;
2. Проф. др Жарко Обрадовић, Универзитет у Београду – Факултет безбедности;
3. Проф. др Драган Ђукановић, Универзитет у Београду – Факултет политичких наука.

Комисија је по прегледу пријаве кандидаткиње и читању пројекта докторске дисертације једногласно усвојила извештај о оцени научне заснованости. Комисија је 13.05.2021. године предложила Наставно-научном већу Факултета безбедности да кандидаткињи Марији Ј. Вукадиновић прихвати тему и одобри израду докторске тезе под називом „Регионална безбедносна сарадња држава Западног Балкана током мигрантске кризе (од 2014. до 2016. године)“. Комисија је као ментора на изради докторске дисертације предложила доц. др Владимира Ајзенхамера. Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности број 296/5 од 16.06.2021. године предлог теме и ментора је усвојен. На седници Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду одржаној 13.07.2021. године број 61206-2821/2-21 дата је сагласност на одлуку Наставно-научног већа Факултета безбедности.

Докторска дисертација кандидаткиње Марије Ј. Вукадиновић представља свеобухватну анализу регионалне безбедносне сарадње држава Западног Балкана током мигрантске кризе у периоду од 2014. до 2016. године. Кроз ослонац на релевантну литературу, документе и емпиријске податке прикупљене током докторског истраживања, дисертација се фокусира на идентификацију кључних фактора, актера и механизма који су обликовали безбедносну динамику и интеракцију међу државама у региону током трајања поменуте кризе тј. у посматраном временском интервалу.

У погледу форме и структуре, дисертација је написана и форматирана у складу са стандардима успостављеним Правилником о докторским студијама на Универзитету у Београду, као и Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду, усвојеним 2019. Дисертација је писана у А4 формату, са маргинама 20мм, фонтом Times New Roman, у величини 12 типографских тачака са проредом основног текста подешеним на један ред. У дисертацији су садржани сви неопходни елементи према наведеним документима – насловна страна на српском језику, насловна страна на енглеском језику, страница са информацијама о ментору и члановима комисије за одбрану дисертације, странице са подацима о дисертацији на српском и енглеском језику, садржај, текст дисертације са поглављима, списак литературе, додаци, биографија кандидата, изјава о ауторству, изјава о истоветности штампане и електронске верзије, као и изјава о коришћењу.

Дисертација је подељена на седам поглавља насловљених: 1. Уводна разматрања 2. Теоријско-појмовни оквир 3. Европска унија и мигрантска криза 4. Западни Балкан и мигрантска криза 5. Анализа регионалне сарадње држава Западног Балкана током мигрантске кризе 2014-2016. са становишта одабраних теоријских концепата 6. Србија и мигрантска криза 7. Закључна разматрања.

Након текста дисертације, приложени су – списак коришћене литературе који садржи 558 библиографских јединица, као и додаци који се односе на листу питања за полуструктурисане интервјуе и VosViewer QR code извршене библиометријске анализе.

3. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања докторске дисертације кандидаткиње Марије Ј. Вукадиновић је регионална сарадња на простору Западног Балкана током трајања мигрантске кризе од 2014. до 2016. године тј. проблем успешности остварене сарадње у контексту одговора на поменуту кризу. Циљ истраживања је преиспитивање недостатака у сфери међудржавне сарадње у региону током врхунаца мигрантске кризе. Истраживање се посебно фокусира на разматрање безбедносних ризика и претњи који су се јавили након избијања кризе, те анализира кључне факторе за очување мира и регионалне стабилности. У дисертацији су анализирани фактори који су допринели интензивирању мигрантске кризе на Западном Балкану, укључујући политичку нестабилност и социо-економску ситуацију у земљама порекла миграната, регионалну геополитику, руте кретања миграната и бројне безбедносне изазове који су – као својеврсни епифеномени, произашли из ове ситуације. Кроз темељну анализу побројаних фактора, кандидаткиња читаоцу пружа основ за боље разумевање узрока и политичко-безбедносног контекста мигрантске кризе.

У дисертацију су анализирани механизми сарадње – превасходно координација граничних контрола, као и кључне билатералне и мултилатералне мере предузете ради суочавања с изазовима мигрантске кризе. Надаље, дисертација се бави проценом утицаја мигрантске кризе на регионалну безбедност, истражујући безбедносне изазове и њихов утицај на политичку стабилност, друштвене тензије и међудржавне односе у региону. Овај део истраживања пружа увид у шире последице мигрантске кризе и њен утицај на регионалну безбедност и стабилност. Дисертација разматра перспективу јаче регионалне безбедносне сарадње након мигрантске кризе. Анализирана су искуства, изазови и потенцијална решења настала током мигрантске кризе како би се идентификовала подручја у којима би сарадња међу државама Западног Балкана могла бити унапређена у будућности. Такође, разматрају се импликације миграција на дугорочну регионалну безбедност и потенцијалне мере за превенцију и управљање сличним кризама у будућности.

У предлогу дисертације кандидаткиња је као научни циљ докторског истраживања поставила: а) научну дескрипцију механизма регионалне сарадње држава Западног

Балкана током трајања мигрантске кризе, као и евидентирање и опис (за тему) релевантних епифеномена произашлих из поменуте кризе; б) научно објашњење постојећих и евидентирање будућих трендова сарадње држава Западног Балкана у решавању безбедносних претњи, ризика и изазова које са собом носи мигрантска криза; в) научну предикцију, проверу и унапређење изабраног теоријског оквира; г) предлог новог концептуалног модела западнобалканске регионалне сарадње заснованог на очувању стабилног мира током трајања (неке будуће) миграторне кризе. Поред научног, кандидаткиња је у предлогу истраживања јасно дефинисала и друштвени циљ дисертације који се односи на утврђивање постигнућа, домета и ограничења постојеће западнобалканске регионалне сарадње у време мигрантске кризе, као и на јасну идентификацију видова и облика сарадње између земаља у региону Западног Балкана која би омогућила брже и боље организовано деловање током могућег новог масовног таласа миграција. Завршеном дисертацијом оба постављена циља – и научни, и друштвени, успешно су и у потпуности реализована.

4. Истраживачка питања

Дисертација Марије Ј. Вукадиновић надовезује се на постојећа истраживања која се баве питањем безбедносне сарадње током мигрантске кризе, истичући ограниченост доступног научног знања на ову тему. Кандидаткиња истражује претње и ризике које масовне миграције представљају за државе Западног Балкана, апострофирајући потребу за ефикасном регионалном сарадњом како би се успешно одговорило на безбедносне изазове кризе. У дисертацији су анализирани узроци неадекватног управљања миграцијама у периоду од 2014. до 2016. године. Акцент истраживања је стављен на конкретну динамику сарадње између држава региона у решавању овог изазова. Основно истраживачко питање које кандидаткиња поставља у склопу докторског истраживања гласи:

Да ли је безбедносна регионална сарадња држава Западног Балкана омогућила оптималан регионални одговор на изазов мигрантске кризе?

На овај начин формулисано полазно питање јасно дефинише фокус дисертације, усмеравајући је на истраживање доприноса регионалне сарадње решавању комплексних изазова мигрантске кризе на Западном Балкану, при чему је акценат стављен на проблем ефикасног управљања миграцијама. Истраживање кандидаткиња реализује у виду одговора на пет структуралних питања кључних за разумевање како динамике односа држава региона, тако и безбедносних изазова са којима су се регион, али и свака држава понаособ, сусрели током трајања кризе:

1. Каква је улога Европске уније (ЕУ) у мигрантској кризи – са тежиштем на питањима:
  - а) да ли је правни оквир за деловање ЕУ у кризама био адекватан изазову мигрантске кризе?;

- б) како је ЕУ одговорила на изазове мигрантске кризе?;
  - в) да ли је криза угрозила функционалност институција ЕУ?;
2. Питање ефикасности регионалне безбедносне сарадње држава Западног Балкана – чланица ЕУ, током трајања мигрантске кризе, при чему је акценат стављен на следећа подпитања:
    - а) како су се ове државе носиле са мигрантском кризом?;
    - б) у којим сегментима друштвеног устројства су испољиле нефункционалност?;
    - в) које су пропусте чиниле у области прихвата, смештаја, организације, сарадње и контроле над мигрантском кризом?
  3. Питање ефикасности регионалне безбедносне сарадње земаља Западног Балкана које нису чланице ЕУ, у току трајања мигрантске кризе, са тежиштем на анализи конкретних облика сарадње у време мигрантске кризе између појединих земаља, као и облика њихове сарадње са међународним институцијама и органима, пре свега специјализованим институцијама ОУН, ЕУ и регионалним безбедносним организацијама и иницијативама у Југоисточној Европи и на Западном Балкану;
  4. Који је допринос Србије у санирању регионалних последица мигрантске кризе (са дескрипцијом и научним објашњењем размера кризе која је захватила Србију, припремљеношћу Србије за ову врсту кризу, мера државних владиних и невладиних органа и организација у прихвату, смештају и збрињавању миграната, сарадње између институција, органа и организација унутар и изван Србије, и изазова који за Србију представљају ирегуларне миграције)?;
  5. Какав концептуални модел Западно-балканске регионалне сарадње би могао помоћи успостављању стабилног мира током будућих мигрантских криза у том региону?

Као полазну тачку хипотетичког оквира, кандидаткиња је формулисала општу хипотезу истраживања која гласи:

Постојећа западнобалканска регионална сарадња држава које још увек нису постале чланице ЕУ није омогућила адекватан одговор изазовима мигрантске кризе 2014. - 2016. године, на изградњи безбедносне заједнице и зоне стабилног мира

Како средишњу тачку дисертације чини анализа остварене регионалне сарадње, током мигрантске кризе од 2014. до 2016. године, између држава које нису чланице ЕУ (Србија, Северна Македонија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Албанија) основна сврха спроведеног истраживања била је пружање генерализованог и специфичног објашњења о томе да ли је регионална сарадња омогућила адекватан одговор на изазове мигрантске кризе. Општа хипотеза истраживања поставила је темељ за даљу анализу усмерену на специфичним аспектима западнобалканске регионалне сарадње током наведеног периода. У дисертацији, кандидаткиња је потврдила општу хипотезу и пружила основ за боље разумевање утицаја регионалне сарадње на изградњу безбедносне заједнице и зоне стабилног мира у контексту мигрантске кризе.

Кандидаткиња је у оквиру докторске дисертације потврдила и пет посебних хипотеза истраживања, пружајући јасне смернице за анализу мигрантске кризе и њеног утицаја на деловање Европске уније и земаља Западног Балкана које су чланице ЕУ током периода 2014. - 2016. године.

Прва посебна хипотеза истраживања гласи: „Током мигрантске кризе Европска унија није имала усаглашен одговор међу државама чланицама, што је довело до преиспитивања функционалности њеног деловања”. Ова хипотеза поставила је темељ за истраживање недостатка усаглашености унутар Европске уније током мигрантске кризе. Кандидаткиња је идентификовала кључне индикаторе неусаглашености – укључујући и исказе наведене у документима о деловању ЕУ, резултате истраживања научних институција, мишљења релевантних аутора и извештавања медија током мигрантске кризе. Такође, приложени статистички подаци о мигрантима пружили су квантитативни осврт на разноликост одговора држава чланица.

Друга посебна хипотеза истраживања гласи: „У мигрантској кризи 2014. - 2016. године земље у региону Западног Балкана које су чланице ЕУ су различито поступале, због чега је на њих криза остављала различите последице” (по принципу – што је већи степен секуритизације мигрантске кризе у држави, то је “тврђа” безбедносна политика саме државе). Ова посебна хипотеза се фокусира на дивергентне одговоре земаља Западног Балкана које су чланице ЕУ током мигрантске кризе. Кандидаткиња је и у овом случају прецизно дефинисала индикаторе – пре свега, исказе у документима о поступању Републике Хрватске и Републике Словеније, као и релевантне статистичке податке о мигрантима током мигрантске кризе. Овакав приступ омогућио је кандидаткињи да идентификује различити степен остварене секуритизације мигрантске кризе у ЕУ државама Западног Балкана, анализира њихове политичке одлуке и сагледа последице које су произашле из тих разлика.

Трећа посебна хипотеза истраживања гласи: “У масовној мигрантској кризи 2014. - 2016. године, државе Западног Балкана које нису чланице ЕУ биле су само пролазна (транзитна) рута миграната из Северне Африке и земаља Блиског и Средњег истока ка западној Европи”. Ова посебна хипотеза фокусирана је на улогу држава Западног Балкана које нису чланице ЕУ током масовне мигрантске кризе од 2014. до 2016. године. Кандидаткиња је потврдила да су ове државе деловале као пролазна (транзитна) рута за мигранте из Северне Африке и земаља Блиског и Средњег истока ка западној Европи. Кандидаткиња је одабрала пет држава за анализу – Србију, Северну Македонију, Црну Гору, Албанију и Босну и Херцеговину. За сваку од ових држава постављени су релевантни индикатори како би се пратили токови миграција током наведеног периода. Кроз анализу исказа у документима о поступању сваке од држава током мигрантске кризе, кандидаткиња евидентирала различите начине на који су ове државе одговарале на изазове. Ова посебна хипотеза пружила је основу за дубље разумевање улоге држава Западног Балкана у комплексном контексту мигрантских кретања током истраживаног периода. Анализом

поменутих индикатора, кандидаткиња је допринела бољем сагледавању питања да ли су ове државе деловале искључиво као транзитна рута или су имале и своје улоге у управљању мигрантском кризом.

Четврта посебна хипотеза истраживања гласи: “Недовољна регионална сарадња између држава Западног Балкана и ЕУ, утицала је позитивно на пролиферацију ирегуларних миграција”. Ова посебна хипотеза, иницирала је даљу анализу миграторних политика пет поменутих држава Западног Балкана – Северне Македоније, Црне Горе, Србије, Босне и Херцеговине и Албаније. Кроз проучавање исказа у документима о регионалној сарадњи западнобалканских земаља током трајања мигрантске кризе, заједно са статистичким подацима о ирегуларним миграцијама, кандидаткиња је потврдила претпоставку о утицају недовољне сарадње на динамику ирегуларних миграција, објашњавајући како недостатак усклађене акције између држава Западног Балкана и ЕУ може створити окружење које подстиче ирегуларне миграције. Кроз документе о регионалној сарадњи и релевантне статистичке податке, кандидаткиња је представила у којој мери су наведене државе биле учинковите у координацији и имплементацији мера намењених смањењу ирегуларних миграција.

Пета посебна хипотеза истраживања гласи: “Савремене миграције у региону Западног Балкана, посебно ирегуларне миграције, захтевају нови модел западно-балканске регионалне сарадње у мигрантским кризама“. У сврху потврде ове хипотезе кандидаткиња је спровела емпиријско истраживање у виду полуструктурисаног интервјуа са посланицима националних парламената држава дуж балканске мигрантске руте. Интервјуисани су представници скупштинских сазива Словеније, Албаније, Србије, Црне Горе, Републике Српске и Северне Македоније. Истраживање је спроведено са циљем утврђивања постојања потребе за новим моделом сарадње који би ефикасније одговорио на изазове миграција. Одговори народних посланика на питања из упитника омогућили су бољи увид у степен тј. квалитет регионалне сарадње остварене током трајања кризе, на основу чега је кандидаткиња даље формулисала препоруке намењене побољшању регионалне међудржавне сарадње. Предложени модел унапређења регионалне сарадње додатно је поткрепљен анализом исказа садржаних у документима држава Западног Балкана који сведоче о потреби побољшања сарадње између држава региона. Такође, у ту сврху су анализирани и релевантни документи Европске уније, како би се сагледао и европски перспективни оквир за предложени модел сарадње. Градећи аргументацију за потврду хипотезе, кандидаткиња се такође ослонила и на резултате већ постојећих емпиријских истраживања посвећених недовољној сарадњи између држава у региону Западног Балкана током трајања мигрантске кризе. Кроз сагледавање статистичких података о регионалној сарадњи земаља Балкана у време кризе, кандидаткиња је обезбедила квантитативни увид у остварени степен регионалне сарадње и његов – махом неповољни, утицај на даљи ток миграторних трендова. Прикупљени секундарни подаци – у комбинацији са подацима добијеним емпиријским истраживањем, омогућили су јасан увид у стварне изазове и недостатке постојећег модела регионалне сарадње и чврсто

аргументовали постављену тезу о неопходности успостављања новог и ефикаснијег модела сарадње.

5. Кратак опис садржаја дисертације

У првом поглављу, посвећеном уводним разматрањима, кандидаткиња је систематски представила кључне елементе истраживања. Прво је идентификовала и детаљно разложила конкретан истраживачки проблем дисертације, наглашавајући разлоге за избор теме, као и актуелност и релевантност истраживања. Осим тога, у овом поглављу су предочени предмет, циљеви и истраживачка питања, те временски и просторни обухват истраживања. Посебан нагласак је стављен на методолошки оквир заснован на принципу триангулације следећих метода: студија случаја, праћење тј. анализа процеса, анализа дискурса и интервју. Финално, прво поглавље обухватило је и детаљан преглед извора прикупљених података, као и приказ истраживачких корака које је кандидаткиња предузела током рада на дисертацији. Овако предочена структура дисертације пружила је читаоцу јасну слику основних елемената истраживања, чиме је олакшано разумевање и прегледност истраживачких приступа за које се кандидаткиња определила.

Друго поглавље посвећено је теоријско-појмовном оквиру истраживања. Оно читаоцу пружа основу за разумевање кључних појмова и теоријских матрица коришћених приликом писања дисертације. Поглавље је започето појмовним одређењем феномена миграција, при чему кандидаткиња детаљно анализира његове различите аспекте и димензије – пре свега врсте миграција, као и садржинску дистинкцију између појмова мигранат и избеглица. Посебна пажња посвећена је разликама између лица која уживају статус азиланата и оних које сматрамо ирегуларним мигрантима. Након тога, кандидаткиња истражује особености мигрантске кризе 2014. до 2016. године, анализирајући регионе и земље из којих долазе мигранти, разлоге напуштања земаља порекла, мотиве и разлоге опредељења миграната за одлазак у Западну Европу, као и руте миграторног кретања. Ово поглавље пружа дубље разумевање контекста мигрантске кризе и фактора који утичу на њу. Такође, кандидаткиња се у њему посвећује и прецизнијем одређењу појма регионална сарадње, након чега прелази на објашњење потребе за успешном реализацијом исте у контексту регионалних криза каква је мигрантска криза. У овом поглављу, читалац се упознаје и са изабраним теоријским оквиром – теоријом секуритизације, теоријом безбедносне заједнице Карла Дојча и концептом стабилног мира Чарлса Капчана. Ово поглавље поставља основу за даље теоријске елаборације истраживачког проблема и примену одабраног теоријског оквира на понашање држава Западног Балкана током трајања мигрантске кризе.

Треће поглавље дисертације анализира улогу Европске уније у решавању мигрантске кризе, пружајући увид у правни оквир, аспирације земаља чланица ЕУ – виђених од стране миграната као жељене дестинације, као и одговор безбедносне заједнице ЕУ на насталу кризу. Поглавље започиње анализом правног оквира ЕУ посвећеног миграцијама. Кандидаткиња истражује релевантне законодавне инструменте и прописе који дефинишу

политике миграција унутар ЕУ, што чини основу за разумевање правних механизма којима се ЕУ користила у суочавању са мигрантском кризом. Затим се фокус премешта на државе чланице ЕУ, посматране као жељене дестинације миграната. Кроз анализу фактора који чине одређене земље атрактивним циљем за мигранте, кандидаткиња истражује мотивације иза избора конкретних дестинација. Даље, кандидаткиња се бави одговором безбедносне заједнице ЕУ на мигрантску кризу, детаљно анализирајући како су институције ЕУ реаговале на изазове кризе. Анализиран је и одговор ЕУ чланица из непосредног окружења на ситуацију насталу на Западном Балкану, са посебним освртом на реакције Републике Мађарске, Грчке, Бугарске и Румуније. Кандидаткиња анализира политике, мере и стратегије ових држава у циљу схватања комплексности регионалних динамика мигрантске кризе. Ово поглавље пружа детаљан увид у улогу која је ЕУ имала у суочавању са мигрантском кризом, како са правног аспекта, тако и кроз анализу одговора кључних земаља чланица и њиховог окружења на Западном Балкану.

Четврто поглавље дисертације дубље истражује улогу Западног Балкана у контексту распламсавања мигрантске кризе, са фокусом на геополитичке специфичности региона, припремљеност земаља за изазове које са собом доносе масовне миграције и анализу миграторних кретања кроз земље балканског региона (тзв. балканског рута) – како оне које су чланице Европске уније, тако и оне које то нису. Кандидаткиња анализира оне геополитичке карактеристике које регион чине јединственим у контексту мигрантских токова. Кроз ову анализу, сагледани су капацитети и стратегије које су западнобалканске државе користиле и предузеле како би одговориле на изазов масовног прилива миграната. Преглед миграторног кретања кроз земље Западног Балкана које су чланице ЕУ обрађен је засебним потпоглављем које садржи детаљан осврт на миграторну ситуацију у Републици Хрватској и Републици Словенији. У наредном потпоглављу, кандидаткиња анализира миграторна кретања у земљама које нису чланице ЕУ, обухватајући Републику Северну Македонију, Републику Албанију, Републику Црну Гору и Републику Босну и Херцеговину. Одговор земаља Западног Балкана на ирегуларне миграције, такође је анализиран засебно, са посебним акцентом на мере које су Република Северна Македонија, Република Албанија, Република Црна Гора и Република Босна и Херцеговина, предузеле како би се успешније носиле с изазовима ирегуларних миграција. Коначно, поглавље кулминира компаративном анализом успешности деловања безбедносне заједнице ЕУ и земаља Западног Балкана током трајања кризе. За потребе поглавља кандидаткиња је спровела серију полуструктурисаних интервјуа са посланицима националних парламената дуж балканске мигрантске руте. Интервјуисани су представници скупштинских сазива Словеније, Албаније, Србије, Црне Горе, Републике Српске и Северне Македоније. Реч је парламентарцима који су у временском оквиру истраживања били носиоци посланичког мандата и који су били укључени у рад парламентарних одбора и сродних тела која се баве питањима међудржавне сарадње, регионалне сарадње или људских права. Овог поглавље омогућава читаоцу боље схватање међузависности ЕУ и држава региона у решавању мигрантске кризе, као и стајалишта и перцепција доносилаца одлука у државама Западног Балкана током трајања кризе. Такође, оно јасно указује на неопходност усклађивања националних миграторних политика у региону и потребу за ефикасном регионалном сарадњом у кризним ситуацијама.

Пето поглавље дисертације усмерено је ка детаљној анализи регионалне сарадње држава Западног Балкана током мигрантске кризе 2014. до 2016. године, посматране кроз призму одабраних теоријских концепата. Ово поглавље је обликовано је под снажним утиском спроведених интервјуа, у којима су испитаници – изражавајући своје ставове, указали су на то да миграционо питање није доживљено као секуритизујуће. Међутим, у настојању да се пружи објективнији увид, спроведена је непристрасна библиометријска анализа научних радова посвећених мигрантској кризи. Резултати библиометрије нису били у сагласности са исказима испитаника. Анализа је показала да је мигрантска криза изузетно секуритизована у науци, а посебно је истакнуто да су медији кључни појам који је често коришћен у опису кризе у научним радовима. Ова дискрепанција између перцепције испитаника и објективне анализе научних радова додатно наглашава комплексност и вишеслојност питања безбедности у контексту мигрантске кризе. Како је у овом поглављу посебна пажња посвећена анализи секуритизације мигрантског питања кандидаткиња је истражила начин на који су државе Западног Балкана, како чланице ЕУ (Хрватска и Словенија), тако и оне које то нису (Северна Македонија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина), третирале мигрантско питање као питање безбедности. Отуда ово поглавље пружа увид у различите приступе и стратегије које су поменуте државе предузеле како би се носиле са изазовом масовних миграција. У наставку, анализиран је случај Западног Балкана као пример изостанка безбедносне заједнице у контексту мигрантске кризе. Кроз ову анализу, кандидаткиња испитује да ли се претпоставке теорије безбедносне заједнице Карла Дојча могу применити на регионалну динамику Западног Балкана током мигрантске кризе. Посебна пажња посвећена је изостанку заједничког одговора држава региона на масовни мигрантски прилив. Након тога, мигрантска криза на Западном Балкану пропитивана је и са аспекта Капчановог концепта стабилног мира. Кандидаткиња анализира како су државе региона – посматране кроз призму Капчановог концепта, реаговале и одржавале стабилност током мигрантске кризе. Фокус је стављен на идентификацију оних елемената који су допринели или су ометали постизање стабилности у региону у време кризе. Ова поглавље пружило је свеобухватан увид у регионалну сарадњу на Западном Балкану током мигрантске кризе, примењујући релевантне теоријске концепте који омогућују дубље разумевање динамике и фактора који утичу на посматрани регион том кризне ситуације.

Шесто поглавље фокусира се на улогу Републике Србије посматране у контексту државног одговора и регионалне сарадње током мигрантске кризе. Кандидаткиња анализира одговоре институција и допринос државе у управљању и санирању последица ирегуларних миграција. Поглавље започиње анализом одговора институција Републике Србије на ирегуларне миграције. Кандидаткиња се испрва фокусира на улогу Скупштине Републике Србије, проучавајући како је ово законодавно тело одговорило на изазове мигрантске кризе. Затим се разматра улога Владе Републике Србије, с фокусом на доношење политичких одлука и стратегија за управљање миграцијама. Надлежни безбедносни органи за управљање миграцијама Републике Србије такође су предмет анализе, која прати њихов допринос у очувању безбедности у време појачаних мигрантских прилива. Додатно, анализира се и улога Комесаријата за избеглице Републике Србије, како би се сагледао специфичан приступ питању избеглица током

мигрантске кризе. У наставку, детаљно је истражен одговор Републике Србије на ирегуларне миграције. Акцент је на мерама које је држава предузела како би се ефикасно суочила са изазовом миграција нпр. законодавство, пружање хуманитарне помоћи и заштита људских права миграната. Поглавље кулминира анализом доприноса Републике Србије у санирању последица ирегуларних миграција. Ово поглавље омогућава дубље разумевање улоге и доприноса Републике Србије током мигрантске кризе, истражујући комплексност и разноликост одговора на изазове са којима се регион Западног Балкана суочио у том периоду.

У седмом и закључном поглављу дисертације, кандидаткиња систематично сумира кључне налазе добијене током спроведеног истраживања и писања дисертације. У њему су сумирани остварени доприноси у разумевању мигрантске кризе на Западном Балкану и анализирана ограничења која су се појавила током истраживања. Кроз пажљиво организован приказ, кандидаткиња пружа холистички увид у кључне тачке дискусије, истичући важност добијених резултата за област проучавања миграција – како у региону Западног Балкана, тако и шире. Поглавље садржи и осврт на постављене истраживачке циљеве и евалуира у којој мери је дисертација била успешна по питању њихове реализације. Кандидаткиња разматра ограничења дисертације, отворено признајући изазове – превасходно недовољну доступност релевантних података, који су се појавили током истраживања и анализе. Ова транспарентност доприноси објективном вредновању остварених резултата. Закључно, кандидаткиња поставља препоруке за будућа истраживања, те пружа смернице за даље продубљивање знања о миграцијама, миграторним токовима и рутама, регионалној сарадњи и безбедносним изазовима у региону Западног Балкана.

6. Резултати истраживања и допринос дисертације

Докторско истраживање кандидаткиње Марије Ј. Вукадиновић је за циљ имало пружање свеобухватне анализе регионалне безбедносне сарадње држава Западног Балкана током мигрантске кризе 2014. до 2016. године. Ослањајући се на релевантну литературу, документе и емпиријске податке, кандидаткиња се фокусира на идентификацију кључних фактора, актера и механизма који су обликовали безбедносну динамику и интеракцију међу државама у региону током овог периода. У дисертацији је успешно извршено препознавање кључних фактора који су допринели интензивирању мигрантске кризе на Западном Балкану, превасходно – политичка нестабилност у земљама порекла миграната, социоекономска ситуација дуж читаве трасе миграторне руте, регионална геополитика, проходност миграторне руте и безбедносни изазови који су произашли из те ситуације. Темелном анализом ових фактора дисертација је омогућила дубље разумевање узрока и безбедносног контекста мигрантске кризе.

Општи научни допринос дисертације кандидаткиње Марије Ј. Вукадиновић може бити окарактерисан као унапређење постојећег фондуса знања о миграцијама посредством стицања нових сазнања о безбедносним импликацијама овог сложеног друштвеног

феномена. Конкретније, поменути допринос може бити представљен кроз шест кључних тачака:

- 1) Идентификација степена остварене регионалне безбедносне сарадње држава Западног Балкана током мигрантске кризе 2014. до 2016. године;
- 2) Анализа изазова са којима се регион сусретао током мигрантске кризе, укључујући и интерне изазове при управљању кризом као и регионалне безбедносне изазове који су отежавали одговор на кризу на координисан и адекватан начин;
- 3) Процена утицаја мигрантске кризе на регионалну безбедност, укључујући и утицај секуритизације мигрантске кризе на успешно управљање кризом;
- 4) Стицање нових и проширењу постојећих научних сазнања о регионалној безбедносној сарадњи држава Западног Балкана током мигрантске кризе;
- 5) Идентификација пропуста и изазова, као и перспективе и потенцијала за успостављање безбедносне заједнице на подручју Западног Балкана;
- 6) Проширење теоријских концепата Карла Дојча и Чарлса Капчана.

Као посебно важан научни допринос дисертације истиче се теоријско рedefинисање концепта безбедносне заједнице Карла Дојча и концепта стабилног мира Чарлса Капчана, односно њихово прилагођавање теми и потребама докторског истраживања. Значајан део дисертације може бити посматран као *пилот* студија случаја у којој су Дојчова и Капчанова теорија тестиране на примеру Западног Балкана. Такође, допринос вредан помена остварен је и применом теорије секуритизације на случај безбедносног одговора држава Западног Балкана. Њеном применом кандидаткиња је идентификовала формалне и неформалне државне механизме позиционирања миграција као безбедносног проблема, са посебним нагласком на оним механизмима који служе осликавању миграната као претње друштвеном поретку и безбедности. На том трагу, у циљу десекуритизације мигрантске кризе, кандидаткиња је предложила и приступ решавању овог проблема који активно укључује политичке елите, медије и грађанство.

Када је реч о друштвеном доприносу дисертације, он се првенствено огледа у указивању на конкретне проблеме у решавању мигрантске кризе на Западном Балкану и постављању смерница за успостављање одрживе сарадње међу државама региона. Кроз своје резултате, дисертација даје мапу пута чији је циљ успостављање новог модела регионалне безбедносне сарадње способног да пружи „оптимални“ тј. адекватни одговор на неке будуће мигрантске кризе, чиме уједно доприноси покушају даљег очувања мира и стабилности у региону Западног Балкана.

7. Закључак и предлог Комисије

На основу увида у садржај истраживања кандидаткиње Марије Ј. Вукадиновић под називом „Регионална безбедносна сарадња држава Западног Балкана током мигрантске кризе (од 2014. до 2016. године)“, Комисија закључује како је тема веома актуелна и релевантна за науку безбедности, те констатује да је кандидаткиња успешно написала

дисертацију на предложену тему, у складу са претходно одобреном пријавом. Предмет истраживања и истраживачки циљеви су научно релевантни и јасно и адекватно постављени. Спроведено истраживање је теоријски и методолошки ваљано утемељено и базирано на релевантној и савременој научној литератури која се фокусира на проблематику миграција, мигрантске кризе, миграцијама индукованих безбедносних претњи и изазова, регионалне сарадње и регионалне безбедности Западног Балкана. Стога докторска дисертација кандидаткиње Марије Ј. Вукадиновић представља значајан допринос постојећем фонду знања о миграцијама, мигрантској кризи, Западном Балкану и регионалној сарадњи на овом простору. Систематичним истраживачким приступом усклађеним са савременим теоријским и методолошким узусима у научној области наука безбедности, кандидаткиња је спровела оригинално и иновативно истраживање чији остварени резултати могу значајно допринети даљим истраживањима.

На основу свега изложеног, имајући у виду релевантност и значај истраживачког проблема, квалитет рада, добијене резултате и остварени научни допринос, Комисија даје позитивну оцену докторске дисертације и Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду

ПРЕДЛАЖЕ

да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидаткиње Марије Ј. Вукадиновић под називом „Регионална безбедносна сарадња држава Западног Балкана током мигрантске кризе (од 2014. до 2016. године)“, и одобри њену јавну одбрану.

У Београду, 12.07.2024. године

Чланови Комисије:

Проф. др Зоран Јефтић, председник
Универзитет у Београду – Факултет безбедности

Проф. др Александра Илић, члан,
Универзитет у Београду – Факултет безбедности

Проф. др Драган Ђукановић, члан

